

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทนำ ประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีของเกษตรพันธะสัญญา กฎหมายไทย เกี่ยวกับเกษตรพันธะสัญญา และการทำเกษตรพันธะสัญญากรณีนักธุรกิจจีนเข้าทำปลูกกล้วยหอมแล้ว ส่งออกผลิตผลกลับไปยังประเทศจีน และปัญหาการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในการทำเกษตรแบบ พันธะสัญญาในประเทศไทยแล้ว บทนี้จะแบ่งหัวข้อการนำเสนอออกเป็น 2 หัวข้อ คือ บทสรุปและ ข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของ บุคคลเป็นจำนวนมาก ความเสียหายทางด้านสิ่งแวดล้อมหากเกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย ของผู้ที่ได้รับความเสียหายอย่างรุนแรง การพิสูจน์ความเสียหายและการกำหนด ค่าเสียหายเพื่อนำ ไปฟ้องเป็นคดีสิ่งแวดล้อมจึงเป็นวิธีการหนึ่งของผู้ที่ได้รับความเสียหายใช้เป็นวิธีการ เยียวยาความเสียหายเพื่อให้อภัยสู่ภาวะเดิมให้มากที่สุด

จากการศึกษาถึงกรณีที่นักธุรกิจประเทศจีน ได้เข้ามาเช่าพื้นที่ในแถบประเทศลุ่มแม่น้ำ โขงเพื่อทำการเพาะปลูกกล้วยหอมแล้วส่งออกไปยังประเทศจีน โดยเฉพาะช่วงเวลาที่ผ่านมากในพื้นที่ อำเภอบ่อแก้ว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นักธุรกิจจีนได้เข้าไปทำธุรกิจปลูก กล้วยหอม โดยวิธีการใช้สารเคมีเข้าขั้นอย่างต่อเนื่องในสวนกล้วยหอม แล้วส่งผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของชาวลาวและ อาจส่งผลกระทบต่อมายังคนไทยด้วย เนื่องจากพื้นที่ที่กลุ่มนัก ธุรกิจจีนเช่าทำสวนกล้วยหอมมักจะอยู่ริมแม่น้ำโขงฝั่งตรงข้ามกับจังหวัดเชียงราย โดยเจ้าแขวงบ่อแก้ว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พยายามที่จะกำจัดและลดพื้นที่เพาะปลูกกล้วยหอม ลง เพราะกำลังเจอกับปัญหาสารเคมีตกค้างในสิ่งแวดล้อมจนส่งผลกระทบต่อสุขภาพของแรงงานใน สวนกล้วย และชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณ ใกล้เคียงกับพื้นที่ที่ปลูกกล้วยหอมเป็นอย่างมาก ซึ่งในปัจจุบัน ผลกระทบดังกล่าวนี้ได้ขยายเป็นวงกว้างออกไปทุกที และเนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้เองทำ ให้เจ้าแขวงบ่อแก้ว ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวไม่ออกใบอนุญาตให้ธุรกิจ

ประเทศจีนเข้ามาเช่าที่ดินเพื่อเพาะปลูกกล้วยหอมอีก ทำให้นักธุรกิจประเทศจีนข้ามฝั่งจากประเทศลาวเข้ามาในอำเภอเมืองราย จังหวัดเชียงราย ของประเทศไทย โดยการเข้ามาเช่าพื้นที่เกษตรกับเกษตรกรไทย เพื่อทำการเพาะปลูกกล้วยหอมแล้วส่งออกไปยังประเทศจีน เช่นเดียวกับที่เกิดในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และในปัจจุบันตามการรายงานข่าวของสำนักข่าวสปริงนิวส์ ในเดือนเมษายน พ.ศ.2560 เมื่อไม่นานมานี้ ได้รายงานข่าวว่านักธุรกิจประเทศจีนได้เข้าไปเช่าพื้นที่เกษตรเพื่อทำสัญญาเกษตรพันธะสัญญา (Contract Framing) เพื่อปลูกกล้วยหอมกับเกษตรกรในประเทศพม่าด้วย

จึงทำให้เป็นที่น่าสังเกตได้ว่า ในเมื่อประเทศจีนเป็นประเทศที่กว้างใหญ่มาก มีพื้นที่เพื่อจะทำการเกษตรได้เป็นจำนวนมากมายเหลือเฟือ แรงงานทางการเกษตรก็มีเป็นจำนวนมากและมีราคาค่าแรงต่ำมาก แต่เหตุใดนักธุรกิจจีนจึงเลือกที่จะเกษตรพันธะสัญญา (Contract Framing) ที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ประเทศไทยและประเทศพม่า เพื่อส่งกลับไปขายในประเทศจีน รวมทั้งหากเพาะปลูกกล้วยหอมในประเทศจีนเอง ก็ไม่ต้องจ่ายค่าขนส่งและจ่ายค่าภาษีศุลกากรเพื่อนำสินค้าส่งออกและนำเข้าระหว่างประเทศด้วย ดังนั้น ทางรัฐบาลประเทศไทยควรควรจับตาดูและตรวจสอบว่าการทำเกษตรพันธะสัญญา (Contract Framing) สำหรับการปลูกกล้วยหอมของนักธุรกิจจีนในประเทศไทย ว่ามีการใช้สารเคมีที่มีเป็นสารพิษหรือไม่ หากพบว่ามีสารพิษก็ควรจะให้เลิก ระวังการอนุญาตให้ทำเกษตรพันธะสัญญา (Contract Framing) ในประเทศไทย เพราะหากมีสารพิษตกค้างอยู่ นอกจากจะทำให้ดินในบริเวณที่ใช้เป็นพื้นที่เพาะปลูกกล้วยหอมนั้นมีสารพิษตกค้างแล้ว เมื่อฝนตก น้ำจะชะล้างเอาสารพิษที่ตกค้างอยู่ตามต้นกล้วยหอมและตามพื้นที่ดินในบริเวณดังกล่าวซึมลงใต้ดิน รวมทั้งในชั้นน้ำบาดาล และทำให้น้ำบาดาลในประเทศไทยปนเปื้อนสารพิษ และเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม มนุษย์ สัตว์และพืช ด้วย ซึ่งในกรณีเช่นนั้น ก็จะยากต่อการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมเพื่อป้องกันมลภาวะในสิ่งแวดล้อม เมื่อจะต้องพิสูจน์ว่า มีผู้ใดได้รับความเสียหายในมลภาวะทางสิ่งแวดล้อมนั้นบ้าง และผู้ได้รับความเสียหายแต่ละรายได้รับความเสียหายมากน้อยเพียงใด ซึ่งแม้จะพิสูจน์ได้ว่ามีมลภาวะเกิดขึ้นจริง การที่จะบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมเพื่อทำให้ผู้เสียหายได้รับชดเชยค่าเสียหายและค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดจากมลภาวะนั้นได้ ซึ่งเป็นปัญหาการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมโดยตรง และมีข้อน่าสังเกตต่อไปว่า การทำเกษตรพันธะสัญญา (Contract Framing) ในกรณีปลูกกล้วยหอมเพื่อส่งผลิตภัณฑ์ไปยังประเทศของตน ดังเช่นในกรณีของการปลูกหอมทองพันธุ์โกลเด้นที่ประเทศญี่ปุ่นทำเกษตรพันธะสัญญา (Contract Framing) กับเกษตรกรไทยในจังหวัดชุมพร ซึ่งมีมานานแล้วและไม่มีผลกระทบในเรื่องมลภาวะสิ่งแวดล้อมจากสารเคมี เหตุใดจึงยังไม่มีปัญหาในเรื่องนี้ ซึ่งน่าจะเป็นไปได้ว่านักธุรกิจประเทศญี่ปุ่นมิได้ใช้สารที่เป็นพิษในลักษณะเดียวกับที่นักธุรกิจจีนใช้ใน

การเพาะปลูกกล้วยหอม และนอกจากนั้นสำหรับกรณีของนักธุรกิจประเทศญี่ปุ่นต้องใช้เหตุผล (Justification) ที่ว่าแม้ว่านักธุรกิจประเทศญี่ปุ่นจะต้องใช้ค่าภาษีศุลกากรการนำเข้าส่งออกระหว่างประเทศ รวมทั้งค่าขนส่งผลิตที่ได้จากประเทศไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น ในเมื่อประเทศญี่ปุ่นมีที่ดินสำหรับการเพาะปลูกจำกัดและน้อยมาก ค่าแรงงานก็มีอัตราสูงกว่าในประเทศไทยมาก การมาลงทุนปลูกกล้วยหอมทองพันธุ์โกลเด้นในประเทศไทยเพื่อส่งออกไปยังประเทศญี่ปุ่น จึงมีความสมเหตุสมผล เพราะกล้วยหอมทองพันธุ์โกลเด้นดังกล่าวนี้มีราคาสูงมาก ผู้เขียนจึงเห็นว่า การที่นักธุรกิจจีนเขาปลูกกล้วยหอมในพื้นที่เกษตรของประเทศไทยเพื่อส่งกล้วยหอมกลับไปยังประเทศจีนแต่การเพาะปลูกดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมกับประเทศไทยจริง อีกทั้งยังเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อประเทศไทยด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก หากปล่อยปละละเลยไม่รับควบคุมแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างเร่งด่วน ก็จะกลายเป็นปัญหาที่รุนแรง เรือรั่ว และยากแก่การแก้ไข อันส่งผลเสียต่อประเทศไทยอย่างมาก

จากกรณีที่นักธุรกิจจีนเข้ามาจ้างเกษตรกรไทยปลูกกล้วยหอมเพื่อส่งออกไปยังประเทศจีน แต่เนื่องจากสภาพการปลูกกล้วยของนักธุรกิจจีนได้เลือกวิธีการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมากมายมหาศาล โดยนำสารเคมีมาใช้ตั้งแต่ระยะเริ่มแรกที่ต้องเตรียมพื้นที่เพื่อเพาะปลูกต้นกล้วยโดยไม่ได้รับการตรวจตราและคุ้มครองจากภาครัฐ ซึ่งนักธุรกิจจีนใช้วิธีการนำขมาแมลงชนิดเข้มข้นในปริมาณที่มากมายมาฉีดพ่นฆ่าทำลายวัชพืชในพื้นที่เพาะปลูก จากนั้นเมื่อต้นกล้วยโตขึ้นก็ใช้วิธีการกำจัดศัตรูพืชโดยใช้ยาฆ่าแมลงฉีดพ่นต้นกล้วยและผลกล้วยในปริมาณที่มากเพื่อกำจัดศัตรูพืชให้หมดไป ทำให้สารเคมีได้รั่วไหลลงสู่แม่น้ำทำลายทรัพยากรทางน้ำ และเมื่อฝนตกลงมา น้ำฝนชะล้างสารเคมีแล้วซึ่งลงไปดินในชั้นน้ำบาดาล เมื่อชาวบ้าน ชาวสวน หรือประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่เพาะปลูกกล้วยหอมดังกล่าวนำน้ำในแม่น้ำหรือจับสัตว์น้ำในแม่น้ำมาบริโภค หรือขุดเจาะน้ำในบารมาใช้ ก็จะส่งผลกระทบต่อชาวบ้านได้รับสารเคมีดังกล่าวเหล่านั้น อันทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายอนามัยของชาวบ้าน ชาวสวน หรือประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่เพาะปลูกกล้วยหอมดังกล่าว และพื้นที่ใกล้เคียงไร่กล้วยหอมได้ รวมทั้งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งความเสียหายดังกล่าวเหล่านี้ โดยจะสร้างความเดือดร้อน ความเสียหายอย่างกว้างขวาง บางครั้งยืดเยื้อยาวนานและเรื้อรัง ชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบต้องรักษาเนื้อ รักษาตัว จนหมดเงินหมดทอง บางรายต้องทุพพลภาพ สูญเสียศักยภาพและความสามารถไปตลอดชีวิต อันจะเห็นได้ว่าชาวบ้านหรือประชาชนแต่ละครัวเรือนจะได้รับผลกระทบอันเป็นความเสียหายที่หนักเบาแตกต่างกันไป ทั้งตามสภาพภูมิศาสตร์ความใกล้ไกลต่อจุดที่ใช้สารเคมี ความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันที่ต้องพึ่งพาแหล่งน้ำจากบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ที่ใช้สารเคมี เช่น หากเป็นผู้ที่มีอาชีพเลี้ยงปลาในกระชัง ก็ทำให้ปลาที่เลี้ยงไว้ตายจนหมด ทำให้ขาดทุน

หมคนื้อหมคตัว ซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงจากการที่มีสารเคมีปนเปื้อนลงในแม่น้ำธรรมชาติหรือลงไปในดินในชั้นบาดาล อันจะแตกต่างกับชาวบ้านหรือประชาชนที่พึ่งพาแหล่งน้ำที่อยู่บริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ที่ใช้สารเคมีน้อยกว่า หรือความเสียหายที่ได้รับแตกต่างกับชาวบ้านที่หาปลาในแม่น้ำเพื่อมาประกอบอาหารในเครือเรือเล็ก ๆ น้อย ๆ แต่โดยเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นส่วนใหญ่ก็มักปฏิเสธความรับผิดชอบ และมักอ้างว่าบริษัทหรือหน่วยงานคนมิใช่เป็นต้นเหตุหรือแหล่งของปัญหาที่เกิดขึ้น เว้นแต่จะจับได้ค่างานเขาหรือมีประจักษ์พยานที่ชัดเจน มีอาจปฏิเสธได้ ผู้ประกอบการหรือหน่วยงานภาครัฐเจ้าของโครงการก็มักจะใช้เทคนิคการเจรจาเพื่อชดเชยค่าเสียหายหรือค่าสินไหมทดแทน รวมทั้งปกปิดข้อเท็จจริงและกลบเกลื่อนข้อเท็จจริงให้ผิดไปจากความเป็นจริง ทำให้ไม่มีหลักฐานเพื่อที่จะนำมาพิสูจน์ความเสียหาย ซึ่งถือเป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้ยากแก่การพิสูจน์ความเสียหายและกำหนดความเสียหายที่เกิดขึ้น เพราะเนื่องจากการปิดบัง การปิดกั้นข้อเท็จจริง จึงยากแก่การพิสูจน์และตรวจสอบความเสียหายเพื่อนำไปสู่การกำหนดค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย ซึ่งค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหายถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ที่ต้องเสียหายจากการกระทำละเมิด ไม่ว่าจะความเสียหายนั้นจะเกิดแก่ร่างกาย อนามัย หรือทรัพย์สินของผู้เสียหาย ผู้เสียหายย่อมสามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหายจากผู้กระทำละเมิดได้ โดยปัจจุบันกฎหมายไทยยึดหลักการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหายตามความเป็นจริง เพื่อให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่สภาพเดิมได้มากที่สุด แต่กฎหมายที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันดังกล่าวนี้ ยังไม่มีความเหมาะสมเพียงพอในการเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวอย่างเพียงพอ จึงควรมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนนี้เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ในเรื่องมาตรการบังคับและมาตรการการลงโทษตามกฎหมายของประเทศไทย เห็นได้ว่าเป็นบทลงโทษที่ไม่มีความเข้มข้นหนักหน่วงและชัดเจน โดยยังมีช่องทางกฎหมายอีกมากที่ทำให้นักธุรกิจต่างด้าวที่เข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทยไม่สนใจและไม่ตระหนักถึงผลกระทบต่อมลภาวะแวดล้อมที่ตนก่อให้เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจของตน โดยเฉพาะกรณีที่นักธุรกิจจีนปลุกกล้วยหอมในบริเวณจังหวัดเชียงราย ของประเทศไทย แล้วก่อให้เกิดปัญหาหมอกควันทางสิ่งแวดล้อมกลายเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง เมื่อกฎหมายที่เป็นบทลงโทษหรือมาตรการการลงโทษที่ไม่เข้มข้น ไม่ชัดเจนว่าจะใช้กฎหมายฉบับใดลงโทษผู้ก่อมลพิษที่เป็นผู้กระทำผิดและไม่ครอบคลุมถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้ก่อมลพิษไม่เกิดความเกรงกลัวต่อบทลงโทษของไทย จึงกลายเป็นปัญหาที่ประเทศไทยควรจะรีบแก้ไขมากที่สุดอีกปัญหาหนึ่ง

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในกรณีการทำเกษตรพันธะสัญญา (Contract Farming) ของนักธุรกิจจีนที่เข้าจ้างเกษตรกรไทยปลูกกล้วยหอมเพื่อส่งออกไปยังประเทศจีน แล้วก่อให้เกิดมลภาวะสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากสารพิษตกค้างปนเปื้อนจากการใช้สารเคมีในการเพาะปลูก ดังนี้

เมื่อเห็นว่าปัญหามลภาวะสิ่งแวดล้อมที่เกิดปรากฏขึ้นมาแล้วและกำลังขยายพื้นที่ไปเป็นบริเวณกว้างขึ้นเรื่อย ๆ นั้น มีสาเหตุมาจากการที่นักธุรกิจประเทศจีนปลูกกล้วยหอมโดยเลือกใช้วิธีการปลูกที่ใช้สารเคมีเข้มข้นจำนวนมากมายมหาศาลจริงในการเพาะปลูกกล้วยหอมเพียงเพื่อหวังผลผลิตกล้วยหอมให้ได้ปริมาณที่มากเท่านั้น รัฐบาลประเทศไทยก็ควรจะยกเลิกสัมปทานหรือการอนุญาตให้นักธุรกิจประเทศจีนตามกรณีศึกษาดังกล่าว เข้ามาเช่าพื้นที่เกษตรกรรมในประเทศไทยบริเวณทางภาคเหนือ โดยเฉพาะในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเขียงราย เพื่อปลูกกล้วยหอมแล้วส่งออกไปยังประเทศจีน

ส่วนในปัญหาการพิสูจน์ความเสียหายและการกำหนดค่าเสียหาย ผู้ศึกษาขอเสนอแนะว่ากรณีความเสียหายต่อสุขภาพ ร่างกาย อนามัยของประชาชน และของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในคดีสิ่งแวดล้อมควรมีการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษ (Punitive Damages) เพิ่มเติมค่าเสียหายทางละเมิดเดิมที่มีอยู่แล้ว อาทิเช่น การปรับใช้กฎหมายตามมาตรา 446 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เรื่องค่าเสียหายอันไม่อาจคำนวณเป็นตัวเงินได้ ประกอบกับมาตรา 438 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ศาลมีดุลพินิจวินิจฉัยค่าเสียหายให้ตามสมควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดเป็นค่าเสียหายเชิงลงโทษ หรือแก้ไขกฎหมาย ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษเกี่ยวกับความผิดละเมิดด้านมลภาวะที่เป็นมลพิษสิ่งแวดล้อมโดยตรง จึงสมควรให้มีการบัญญัติในเรื่องของการกำหนดค่าเสียหายเป็นหลักการ โดยเฉพาะในคดีสิ่งแวดล้อมโดยตรง

ส่วนในเรื่องมาตรการบังคับและมาตรการการลงโทษ ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่ามาตรการทางปกครองเป็นมาตรการหนึ่งที่รัฐนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมที่ผ่านมา โดยเฉพาะในเรื่องเพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการที่มีสภาพบังคับลักษณะไม่กระทบต่ออิสรภาพของผู้กระทำผิดหรือฝ่าฝืนมากเท่ามาตรการทางอาญา หากแต่อาจส่งผลกระทบต่อภาระทางเศรษฐกิจของบุคคลผู้ก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งอาจเป็นกรณีการบังคับทางค่าปรับ และนอกจากนี้ กฎหมายมีสภาพบังคับเด็ดขาด กรณีมีการฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงาน ซึ่งหากไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดและหากเป็นกรณีที่รุนแรงก็จะพิจารณาถึงการปิดโรงงานหรือการเพิกถอน

ใบอนุญาตที่เดียว ซึ่งถือเป็นบังคับทางกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานเป็นผู้มีอำนาจดำเนินการได้ เพื่อควบคุม กำกับ การประกอบกิจการเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้ความคุ้มครอง ความปลอดภัยแก่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้กฎหมายมีสภาพบังคับเกิดความศักดิ์สิทธิ์ ทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามกฎหมาย มิฉะนั้นอาจได้รับโทษทางปกครอง ส่งผลให้ผู้ประกอบการหรือบุคคลที่เป็นผู้ก่อมลพิษเกิดความรู้สึกเกรงกลัว ไม่กล้ากระทำผิดหรือฝ่าฝืนกฎหมาย อีกทั้งมาตรการทางปกครองอาจมีลักษณะที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป เช่น การออกกฎกระทรวง ประกาศกระทรวงต่าง ๆ ที่วางหลักเกณฑ์ทั่วไปให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษต่าง ๆ ให้มีการปฏิบัติตามและกรณีเป็นมาตรการเฉพาะเรื่อง ได้แก่ การออกคำสั่ง วินิจฉัย คำอนุญาต ขอบบังคับ หรือกฎระเบียบต่างๆ ซึ่งหากเอกชนฝ่าฝืนอาจมีการใช้อำนาจรัฐใช้กำลังบังคับได้ ข้อมติได้ว่าลักษณะของมาตรการปกครองเป็นมาตรการในการวางระบบป้องกันอย่างหนึ่ง นอกจากนี้จะเห็นได้ว่ามีลักษณะยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนให้การบังคับเป็นไปตามสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจหรือสังคมได้มีความรวดเร็วในการบังคับ การ เนื่องจากมีบางลักษณะที่ดำเนินการได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนในการพิจารณาของศาล จึงถือได้ว่ามาตรการทางปกครองเป็นมาตรการที่เหมาะสมที่สุดที่จะเพิ่มเติมพัฒนาตัวบทกฎหมายให้สอดคล้องกับปัญหาปัจจุบัน เพื่อนำมาใช้เป็นมาตรการควบคุม กำกับ บังคับและลงโทษแก่ผู้ประกอบการธุรกิจของคนต่างด้าวในประเทศไทยที่ดีที่สุด